

Het pedagogisch concept van de ISHS, Yad Vashem

Uitgangspunten:

De Holocaust - breuk met de beschaving voor omstanders

De slachtoffers waren mensen, hun moordenaars waren mensen.

Methodologische consequenties: Het pedagogisch concept van de ISHS, Yad Vashem

- Slachtoffers, medewerkers en de daders worden aangeduid als menselijke individuen
 - Herinneren: de persoonlijke geschiedenis van het slachtoffer wordt zorgvuldig in het collectieve geheugen geplaatst
-

1. De wereld van de slachtoffers

"Het verleden was plotseling begraven, en men wist niet meer wie men was. (...) Alles dat mijn bewustzijn had gevuld, van de geschiedenis van mijn land, dat niet langer de mijne was, tot de landschappen, waaraan ik herinneringen onderdrukte: ze waren ondraaglijk voor mij geworden, sinds die ochtend van de 12e Maart 1938, toen uit het raam van een afgelegen boerderij, een bloedrood doek met een zwarte spin op een witte achtergrond wapperde. Ik was een mens die niet meer kon zeggen "wij". (...)"

Jean Amery, *Wieviel Heimat braucht der Mensch*

Het leven van de Joden voor 1933

- De Joodse slachtoffers hebben een persoonlijk verleden. Dat verleden mag niet worden gedefinieerd door zijn status als slachtoffer tijdens de Shoah.
 - Het vooroorlogse Europese Jodendom moet als een heterogene en veelvoudige eenheid worden gepresenteerd.
-

Handwritten text in German script, likely a name or date, written in dark ink on the yellowed photo.

Zum Sportfest „Für das jüdische Kind!“ unter dem Protektorat der Jüdischen Gemeinde in Berlin

Het leven van de Joden tijdens de Shoah

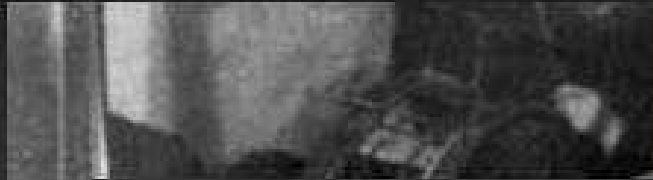
a. Zelfperceptie van de Joden

"Als Jood-zijn betekent het delen van de religie met andere Joden, om deel te nemen in de joodse cultuur en familie tradities of om joodse nationale idealen te handhaven, dan ben ik in een uitzichtloze situatie. Ik geloof niet in de God van Israël. Ik weet heel weinig over de joodse cultuur. Ik zie mezelf, als jongen op weg naar de kerstnachtmis, lopend door een besneeuwd dorp; ik zie mezelf niet in een of andere synagoge. (...)

Is de betekenis van het Jood-zijn ook het hebben van een eigen cultureel bezit, een religieuze verbondenheid, dan was ik het nooit en zal het ook nooit worden. (...)"

Jean Amery (, Über Zwang und Unmöglichkeit, Jude zu sein)

b. Cultureel leven

c. Religieus leven

d. Joodse zelfhulp

e. Morele dilemma's

”Vele nachten hebben we op straat doorgebracht. Ik had een nieuw woord gemaakt: Stratennacht. We moesten een stratennacht maken. (...) We maakten gebruik van de U-en S-Bahn, om van tijd tot tijd een stuk te rijden en ons op te warmen in de winter. Ofschoon het gevaarlijk was, want er waren controles op de treinen en op de stations. (...)

Het was voor mij vanzelfsprekend om niet slechts de lichamen van de kinderen, maar ook hun zielen te redden. Elke avond ontmoetten we elkaar als het donker werd, we waren een groep en een groep moet samenkomen. We ontmoetten elkaar afwisselend op drie locaties in Berlijn: in de Tiergarten, in de wijk Friedrichshain, en Grunewald, als het helemaal donker was...”

”We waren erg stil en ongeveer een half uur waren we samen. Gedurende dit half uur verdeelden we het voedsel dat we gekregen hadden van onze helpers, daarna regelden we de overnachtingen, die werden eerlijk onder elkaar verdeeld. Ik heb altijd iets geleerd in het donkerst van de nacht. Lesgeven is een bijzonder belangrijk voorschrift in de joodse traditie... (...) We hebben geleerd, ik leerde elke nacht vijf nieuwe hebreeuwse woorden aan, vijf zinnen uit de Bijbel en een klein hoofdstukje. (...)“

“Het jongste lid van onze groep was negen jaar oud. Op een dag ontmoette ik een van mijn voormalige studenten op straat - Alfred Bernstein, met zijn kleine zusje. Ik vertelde hem dat we hem wilden opnemen in onze groep, maar niet samen met Lottie.

Nadat ik de eerste vergadering van de groep had geleid en zei dat we Lottie wilden opnemen, durfden we het niet. Er waren veel twijfels: Gevreesd werd, dat Lottie iedereen zou kunnen verraden als zij zou worden gearresteerd. We hebben vervolgens meegenomen. Alle kinderen hebben zich twee jaar lang uitstekend gedragen in de ondergedoken groep. Lottie in het bijzonder. (...) Ze heeft het overleefd en woont nu in de Verenigde Staten. ”

Jizchak Schwersenz (1915-2005), Berlin

Het joodse leven na 1945

„... Ik stond met vijfenveertig kilogram levensgewicht en een zebra-uitrusting weer in de wereld, iets verlicht geworden na de dood van een enkel mens, waarvoor ik twee jaar lang mijn levenskrachten wakker had gehouden.
(Jean Amery, *Wieviel Heimat braucht der Mensch*)

Mijn wraak is dat ik leef.

(Batsheva Dagan)

En tenslotte: overlevenden van de Holocaust als dragers van een boodschap

„Voor mij is de Holocaust niet pardoes opgehouden op de dag dat wij ervaren hebben dat we gered waren en dat de oorlog voorbij was. De Holocaust zal mij m'n hele leven begeleiden, totdat ik sterf. Men kan zich niet van het verleden bevrijden, maar we moeten altijd blijven hopen – op een betere toekomst voor onze families.“ (Vera Dotan, Israel)

2. De daders

- Demonisering belemmert het (in)zicht

- Het onderzoeken van hun zelfperceptie:

Lieve mama, lieve kinderen,"

... Het is eigenlijk een zwakte, om de aanblik van dode mensen niet te kunnen verdragen.

De beste manier om dit te overwinnen is om het vaker doen.

Dan wordt het een gewoonte ...

Vertrouwen in onze Führer geeft ons de kracht om moeilijke en ondankbare taken uit te voeren.

Mijn allerbeste wensen.

En alle liefde

Jullie papa "

(Brief van de Einsatzgruppen officier Kretschmar, oktober 1942)

- De getuigenis van een dader wordt tegenover die van het slachtoffer geplaatst

Politiecommandant Paul Salitter,
Verantwoordelijk voor het transport van
1007 Joden van Düsseldorf naar Riga

Het vertrek van het transport was om 9.30 gepland. Om die reden werden de Joden om 4.00 's ochtends naar het perron gebracht, klaar om in te stappen. De Duitse spoorwegen waren er echter niet in geslaagd om de trein zo vroeg in stelling te brengen, zogenaamd vanwege een gebrek aan personeel. Het inladen van de Joden begon daarom pas om 9.00 en werd in grote haast uitgevoerd, omdat de Duitse Spoorwegen erop stonden dat de treinen op tijd bleven rijden.

Hilde Sherman, Winter,
gedeporteerd met dit
transport:

Bij het aanbreken van de morgen werden we richting het perron gedwongen. Er was nog geen trein. Het was verschrikkelijk koud. We stonden er maar te wachten van 4 tot 9 uur in de ochtend.

3.Toeschouwers, meelopers en redders

"De enige voorwaarde voor het voortbestaan van het kwaad is, dat er genoeg goede mensen zijn die besluiten om niets te doen."

(Edmund Burke toegeschreven

Alternatieven voor de meelopers

„We brengen de jongeren bij dat men niet passief moet blijven. Men moet altijd vechten tegen onrecht en vernietiging. ”

(Shner Sarah, geboren 1913, nu Kibbutz Lohamei HaGhettaot)

Rechtvaardigen onder de volkeren

„...en nu spreek je gebeden uit“

(Berta Gerhardt, Rechtvaardige onder de volkeren, Berlin)

